

actiz

organisatie van zorgondernemers

Thuisbegeleiding:

minder kosten, meer geluk

Thuisbegeleiding: minder kosten, meer geluk

De hoofdpersoon uit dit waargebeurde verhaal is 21 jaar en heeft een dochter van drie. Maar anders dan bij veel moeders woont haar dochter niet bij haar, maar in een pleeggezin. Na haar eigen jeugd in pleeggezinnen doorgebracht te hebben is deze jonge moeder in het criminele circuit terecht gekomen. Ze leert er de vader van haar dochter kennen. Maar als haar dochter 1 jaar is, besluit ze te vluchten uit de criminaliteit. Daarna wordt de hele toestand haar te veel. Ze trekt - in het belang van haar dochter – aan de bel bij de kinderbescherming. Ze geeft aan dat ze de zorg voor haar dochter op dat moment niet aan kan. De kinderbescherming plaatst haar dochter in een pleeggezin en de geschiedenis lijkt zich te herhalen. Maar deze jonge moeder zet alles in het werk om haar leven op orde te krijgen. Haar ultieme doel is dat haar dochter weer veilig bij haar kan wonen en normaal kan opgroeien. Thuisbegeleiding helpt haar daarbij, zodat haar droom werkelijkheid kan worden. Echter wel jammer is dat Thuisbegeleiding nu pas wordt ingezet, want juist in een situatie dat de wil er wel is, maar het praktisch inzicht hoe het leven op de rit te krijgen niet, kan Thuisbegeleiding de situatie stabiliseren.

Kluwen problemen worden weer bolletjes wol ¹⁾

Thuisbegeleiding zorgt dat de enorme kluwen problemen weer beheersbaar wordt.

Om de praktijk van Thuisbegeleiding in beeld te brengen zijn cases beschreven. In de cases wordt duidelijk wat Thuisbegeleiding voor deze gezinnen in de praktijk betekent. Een sociale moeder met een beperking creëert hierdoor een veiligere omgeving voor haar kinderen.

Een jonge moeder die hard werkt om haar peuter thuis te mogen houden krijgt hierdoor een betere verstandhouding met haar omgeving en veroorzaakt geen overlast meer.

Een sterke persoonlijkheid, onzeker in de opvoeding, heeft weer meer energie om met haar kindje om te gaan en denkt nu weer aan werk. Een schoonmaakster die een nieuw leven begint krijgt langzaam het gezag over haar kinderen weer terug, zodat deze beter naar haar luisteren. Een sportieve vrouw die in het ziekenhuis werkt is haar kinderen anders gaan benaderen en beter gaan begrijpen, waardoor er veel meer rust in huis en in de opvoeding is. Een goede callcentermedewerkster is aan de slag gegaan met het opruimen van haar financiële en huishoudelijke puinhoop, in plaats van erover te blijven praten. Een krachtige moeder met 5 kinderen doet nu veel minder en efficiënter beroep op de gezondheidszorg en hulpverleningsinstanties. Uiteraard is dit maar een greep uit de veelkleurige praktijk van de thuisbegeleiders.

Wat is Thuisbegeleiding

Thuisbegeleiding is intensieve, tijdelijke, praktische hulpverlening aan huis die wordt verleend door thuiszorgorganisaties. Thuisbegeleiding wordt ingezet bij mensen met een opeenstapeling van ingewikkelde problemen. De nadruk ligt op samen aanpakken van de meest acute problemen met als doel het terugbrengen van stabiliteit in het gezin. Samen met de ouders helpt Thuisbegeleiding gezinnen hun thuissituatie te stabiliseren, zodat hun kinderen veilig en normaal kunnen opgroeien, zonder dat ze daarvoor uit huis hoeven worden geplaatst.

Baten

De baten van thuisbegeleiding zijn ongeveer € 45.000 per gezin, plus meer geluk en meer sociale ondersteuning.

Thuisbegeleiding is goedkoper dan het alternatief: de problemen van het gezin op hun beloop laten. Dit komt omdat het op hun beloop laten van problemen van multiprobleemgezinnen heel regelmatig betekent dat één of meerdere kinderen van het gezin uit huis geplaatst moeten worden. Ze gaan dan ofwel naar een pleeggezin, ofwel naar residentiële jeugdzorg. Uit effectanalyses van vergelijkbare interventies in de VS en enkele Europese landen blijkt dat Thuisbegeleiding niet altijd voorkomt dat kinderen uit huis worden geplaatst. Wel blijkt dat een gezin met Thuisbegeleiding gemiddeld 400 dagen minder uithuisplaatsing nodig heeft, dan een gezin zonder Thuisbegeleiding. Gezien de hoge kosten van uithuisplaatsing, betekent dit dat de inzet van Thuisbegeleiding per traject - de kosten van Thuisbegeleiding meegerekend - een besparing oplevert op de jeugdzorgkosten van rond de € 45.000 per gezin. Deze baten komen vooral terecht bij de provincies, omdat die momenteel de pleegzorg en de residentiële jeugdzorg betalen. De kosten van Thuisbegeleiding worden gedragen door de gemeenten. Omdat jeugdzorg waarschijnlijk in de toekomst onder de gemeentelijke verantwoordelijkheid gaat vallen, zullen de baten dan ook bij de gemeenten terechtkomen. Omdat de baten in de jaren na de inzet van Thuisbegeleiding vallen, hebben gemeenten die nu Thuisbegeleiding inzetten er wellicht in de komende jaren zelf al iets aan.

Ten opzichte van niets doen heeft thuisbegeleiding per saldo baten voor de maatschappij omdat het voorkomt dat kinderen in dure jeugdzorg terecht komen. Daarnaast is het goed voor de kinderen en de ouders. Ten opzichte van het inzetten van jeugdzorg heeft thuisbegeleiding voor specifieke doelgroepen ook per saldo baten omdat jeugdzorg voor die doelgroepen even effectief is maar duurder dan thuisbegeleiding. Gemeenten dragen de lasten van de inzet van thuisbegeleiding, terwijl (in de huidige context) vooral provincies profiteren van de besparingen op de pleegzorg en de jeugdzorg.

Chaos samen opruimen en orde aanbrengen

Thuisbegeleiding wordt ingezet bij mensen met een opeenstapeling van ingewikkelde problemen. Die problemen zijn zo groot dat er vaak de dreiging is dat één of meerdere kinderen uit huis geplaatst moeten worden. De nadruk ligt op samen aanpakken van de meest acute problemen met als doel het terugbrengen van stabiliteit in het gezin. Dus als het gezin voortdurend ruzie heeft, omdat ze op veel te weinig vierkante meters samen moeten leven, gaan ze samen op zoek naar een nieuwe woning. Als het gezin leeft in de rommel legt de Thuisbegeleider niet alleen uit hoe opruimen werkt, maar slaat ook direct samen met het hele gezin aan het opruimen. Thuisbegeleiding is meestal tijdelijk. Soms 50 uur, een andere keer 300 uur. Gemiddeld is zo'n 100 uur nodig in een periode van ongeveer een half jaar. De langdurige hulp is meestal minder intensief. Het gaat dan bijvoorbeeld om een ouder met een verstandelijke beperking, die af en toe weer even iemand nodig heeft om op keerpunten in het leven van de kinderen weer opnieuw voor te doen hoe het gezin draaiend kan blijven.

Kosten

De kosten bedragen gemiddeld € 4.200 per traject, zo'n € 3.700 goedkoper dan in een jeugdzorgtraject.

Als een gemeente de problemen van risicogezinnen niet op hun beloop wil laten kan zij in plaats van Thuisbegeleiding door thuiszorgorganisaties ook kiezen voor Ambulante Pedagogische Gezinsbegeleiding van jeugdzorg. De Thuisbegeleiding zoals verleend door thuiszorgorganisaties is meer gericht op het praktisch samen oplossen van problemen, terwijl de jeugdzorg meer gericht is op kennisoverdracht. Uit effectonderzoek blijkt dat cliënten met een laag IQ meer leren van de aanpak van Thuisbegeleiding en dat cliënten met een hoog IQ meer leren van kennisoverdracht. Daarnaast is Thuisbegeleiding goedkoper. Ambulante Pedagogische Gezinsbegeleiding van jeugdzorg is ongeveer twee keer zo duur als Thuisbegeleiding van de thuiszorgorganisaties.

Niet geïndiceerde begeleiding wordt via gemeenten gefinancierd met afspraken tussen thuiszorginstellingen en gemeenten. Thuisbegeleiding kost gemeenten tussen de € 50 en € 70 per klantcontactuur en een standaardtraject duurt 70 uur (bron: Actiz). Dit betekent dat Thuisbegeleiding tussen € 3.500 en € 4.900 per traject kost. Voor de kosten-batenberekening is uitgegaan van € 60 per uur en een trajectprijs van € 4.200. Ambulante jeugdzorg aangeboden door jeugdzorgorganisaties kost € 114 per uur. Dit is een tarief waarin alle kosten zijn inbegrepen (bron: de Lange e.a. 2010). Dit betekent dat 70 uur inzet van een jeugdzorgmedewerker ongeveer € 7.980 kost in plaats van € 4.200.

Thuisbegeleiding werkt preventief

Effecten van preventieve thuisbegeleiding:

- Cognitieve vaardigheden verbeteren
- Socio-emotionele vaardigheden verbeteren
- Minder vermoeden van mishandeling
- Beter (opvoed)gedrag en houding van de ouders
- Tienerouders vaker terug naar school, verminderde bijstandafhankelijkheid
- Het per ongeluk gewond raken van kinderen neemt af

Naast de effecten van Thuisbegeleiding bij dreigende uithuisplaatsing is ook gekeken naar de effecten van preventieve Thuisbegeleiding. Hierbij worden risicogezinnen thuis bezocht. Deze bezoeken beginnen tijdens de zwangerschap van het eerste kind. De bezoeken worden regelmatig herhaald meestal tot de tweede verjaardag van het kind. Deze vorm van Thuisbegeleiding heeft positieve effecten op de cognitieve en sociaal emotionele ontwikkeling van kinderen, op de opvoedvaardigheden van de ouders en zorgt ervoor dat tienermoeders vaker terug naar school gaan.

Geluk

Kinderen worden gelukkig van (veilig) bij hun familie zijn.

Uit de literatuurstudie blijkt dat ouders die thuis worden begeleid meer sociale ondersteuning vanuit hun omgeving ondervinden dan ouders waarbij dat niet gebeurt. De onderzochte effectanalyses meten niet of kinderen gelukkiger worden als gevolg van Thuisbegeleiding. Uit de literatuur blijkt echter wel dat kinderen ongelukkiger worden van uithuisplaatsing. Kinderen zijn namelijk meestal graag bij hun ouders. Zelfs in situaties waarin hun ontwikkeling en hun veiligheid gevaar loopt. Door Thuisbegeleiding worden gezinnen geholpen een veilige omgeving te creëren waarin kinderen zich normaal kunnen ontwikkelen, terwijl kinderen veel minder uit huis hoeven worden geplaatst.

Verreweg de meeste kinderen zijn het liefst bij hun ouders, ongeacht wat deze hen aandoen. Als er dus mogelijkheden zijn de thuissituatie veiliger te maken terwijl ze thuis kunnen blijven is dit voor kinderen veel prettiger dan als dit gebeurt door hen uit huis te plaatsen.

ActiZ, organisatie van zorgondernemers

Oudlaan 4
3515 GA Utrecht
Postbus 8258
3503 RG Utrecht

Telefoon (030) 273 93 93
Fax (030) 273 97 87
info@actiz.nl
www.actiz.nl

Colofon

Het onderzoek 'Kosten en baten Thuisbegeleiding voor gezinnen'¹⁾ is in opdracht van ActiZ door SEO Economisch Onderzoek uitgevoerd en mede mogelijk gemaakt door de Centrale Raad voor Gezinsverzorging. Het onderzoek en deze publicatie zijn onderdeel van het project 'Thuisbegeleiding'. Voor meer informatie www.actiz.nl onder Thuisbegeleiding. Contactpersonen: Gusta Kragting, g.kragting@actiz.nl en Hayet Amrati, h.amrati@actiz.nl.

Overname van informatie uit deze publicatie is toegestaan onder voorwaarde van de bronvermelding.

© ActiZ oktober 2011
Publicatienummer 11.025
Ontwerp: Cascade - visuele communicatie, Amsterdam
Druk: Drukkerij Libertas, Bunnik

1) De kosten-batenanalyse baseert zich op gedegen effectanalyses van vergelijkbare interventies in de VS en enkele Europese landen. Daarnaast geeft het rapport inzicht in de praktijk van Thuisbegeleiding door een reeks waargebeurde cases, ingebracht door de thuisbegeleiders zelf.